

УКРАЇНА

(19) UA (11) 84514 (13) C2
(51) МПК (2006)
G21B 1/00МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІОПИС
ДО ПАТЕНТУ НА ВИНАХІД

(54) ТЕРМОЯДЕРНИЙ РЕАКТОР

1

2

(21) а200708926

(22) 02.08.2007

(24) 27.10.2008

(46) 27.10.2008, Бюл.№ 20, 2008 р.

(72) КРЮК ВІТАЛІЙ ГРИГОРОВИЧ, UA

(73) КРЮК ВІТАЛІЙ ГРИГОРОВИЧ, UA

(56) UA, патент №76876, H02N 11/00, публ. 15.09.2006.

UA, патент №79626, H01Q 9/04, публ. 10.07.2007.

RU, заявка №2005111537, G21B 1/00, публ. 27.10.2006.

RU, заявка №2005112134, G21B 1/00, публ. 27.10.2006.

(57) Термоядерний реактор, що містить вакуумну камеру за формою псевдосфери з інжектором заряджених частинок-ядер, на якій розміщені котушки резонансних електромагнітів-дзеркал за

формою півпсевдосфер із право- і лівогвинтовою намотками, які включені паралельно між собою і джерелом струму, складеного із послідовно з'єднаних опору навантаження і джерела електрорушійної сили (е.р.с.), при цьому плазма є упорядкованим рухом між електромагнітами-дзеркалами інжекторів в вакуумну камеру заряджених частинок-ядер, джерело е.р.с. є пристроєм для розігріву заряджених частинок-ядер до температури синтезу ядер, а опір навантаження утилізує енергію синтезу в електроенергію, який **відрізняється** тим, що джерело е.р.с. включене послідовно із котушками резонансних електромагнітів-дзеркал, а опір навантаження включений паралельно одній із котушок резонансних електромагнітів-дзеркал.

Винахід належить до галузі загальної фізики і знайде застосування в електроенергетиці.

На Фіг. 1 схематично зображено відомий термоядерний реактор [1]. Він містить вакуумну камеру 1 в формі псевдосфери, на якій розміщено паралельно з'єднані котушки електромагнітів-дзеркал 2 і 3 у формі напівпсевдосфер із право- і лівогвинтовою намотками; між електромагнітами-дзеркалами упорядковано, по право- і лівогвинтовій траєкторіях 4 і 5 рухаються інжекторні заряджені частинки-ядра; послідовно з'єднані опір навантаження 7 і джерело електрорушійної сили (е.р.с.) 8 включено паралельно котушкам електромагнітів-дзеркал 2 і 3.

Джерело струму, складене із опору навантаження 7 і е.р.с. 8, разом із котушками 2 і 3 створюють у вакуумній камері 1 резонансні електромагніти-дзеркала. Інжекторні заряджені частинки-ядра упорядковано рухаються між цими електромагнітами-дзеркалами по право- і лівогвинтовій траєкторіях 4 і 5 із швидкістю $\vec{V}$. Швидкість $\vec{V}$ має перпендикулярні ($\vec{V}_\perp$) і паралельні ($\vec{V}_\parallel$) складові по відношенню до осі траєкторій 4 і 5. В точках перетину траєкторій 4 і 5 складові

ві $\vec{V}_\perp$ цих траєкторій співпадають по напрямку, а складові $\vec{V}_\parallel$ - протилежно направлені (як і кроки право- і лівогвинтових ліній [2, стор.510]). При цьому, енергія інжекторів заряджених частинок-ядер (W) визначається величиною

$$W = \frac{m(V_\perp \pm V_\parallel)^2}{2} = W_\perp \pm W_\parallel, \quad (1)$$

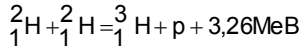
де m - маса інжекторів заряджених частинок-ядер, $W_\perp$ - енергія цих частинок-ядер зв'язана із швидкістю $\vec{V}_\perp$, $\pm W_\perp$ - енергія цих частинок-ядер зв'язана із швидкістю $\pm \vec{V}_\parallel$. Розрахунки показують, що саме енергія $\pm W_\parallel$, яка може скласти всього доли процента від енергії $W_\perp$, є достатньою для розігріву частинок-ядер до температури синтезу в точках перетину траєкторій 4 і 5; при цьому в цих точках забезпечуються також необхідні, згідно критерію Лоусона [3, стор.696], щільність заряджених частинок-ядер, час їх утримання і об'єм. Траєкторії 4 і 5 створюють заряджені частинки-ядра із однаковими масами; тому в термоядерному реакторі реалізуються реакції син-

(13) C2

(11) 84514

(19) UA

тезу тільки із ядрами однакової маси; наприклад, реакція синтезу ядер дейтерію

[3, стор. 694-695]. Енергія синтезу акумулюється на траєкторіях 4 і 5 і через електромагнітну індукцію передається резонансним електромагнітам-дзеркалам 2, 3 та виділяється через них на опорі навантаження 7 в формі електроенергії.

Основним недоліком відомого термоядерного реактора є послідовне з'єднання опору навантаження 7 і е.р.с. 8, що ускладнює виведення термоядерного реактора в надкритичний режим - режим позитивного виходу енергії синтезу.

Дійсно, опір навантаження 7, джерело е.р.с. 8 і паралельно з'єднані котушки 2 і 3 із електромагнітно зв'язаними траєкторіями 4 і 5 складають послідовне електричне коло, в якому маємо функціонально не розділені вхід - витрати електроенергії джерела е.р.с. 8 на підтримку струму через резонансний опір (R_0) котушок 2, 3 і опір навантаження 7 (R_H) та вихід - генерацію електроенергії від синтезу ядер на траєкторіях 4 і 5, яка витрачається на ту ж підтримку. Це ілюструється на еквівалентній схемі Фіг.2 і формалізується залежністю

$$\bar{\varepsilon} = \bar{I}_H(R_0 + R_H) - Q\bar{I}_G(R_0 + R_H) = (R_0 + R_H)(\bar{I}_H - Q\bar{I}_G), \quad (2)$$

де $\bar{\varepsilon}$ - е.р.с. 8, $\bar{I}_H$ - струм від дії е.р.с. $\bar{\varepsilon}$, $\bar{I}_G$ - струм від дії енергії синтезу (струм генерації), Q - кількісний коефіцієнт, який визначає співвідношення між струмами $\bar{I}_H$ і $\bar{I}_G$. Залежність 2 дозволяє розглядати три можливі режими роботи відомого термоядерного реактора:

1) $\bar{I}_H > Q\bar{I}_G$ - підкритичний режим (витрати енергії більші генеруємої);

2) $\bar{I}_H = Q\bar{I}_G$ - критичний режим (витрати енергії рівні генеруємої);

3) $\bar{I}_H < Q\bar{I}_G$ - надкритичний режим (витрати енергії менші генеруємої).

Але, оскільки критичний режим вносить невизначеність в залежність (2) із-за рівності нулю різниці ($\bar{I}_H - Q\bar{I}_G$), то ні він, ні, тим більше, надкритичний режим у відомого термоядерного реактора неможливі; можливий тільки підкритичний режим, який для практики є неприйнятним, оскільки не

дозволяє одержати позитивний вихід енергії синтезу.

Від описаного недоліку вільний термоядерний реактор, який пропонується винаходом.

В основу винаходу покладена задача удосконалити відомий термоядерний реактор новим виконанням з'єднання джерела е.р.с. яка живить резонансні електромагніти-дзеркала, і новим виконанням з'єднання опора навантаження, в якому утилізується енергія синтезу в формі електроенергії.

Покладена задача вирішується тим, що термоядерний реактор, який містить вакуумну камеру в формі псевдосфери з розміщеними на ній паралельно з'єднаними котушками електромагнітів-дзеркал за формою напівпсевдосфер із право- і лівогвинтовою намотками; упорядкований рух по право- і лівогвинтовій траєкторіях заряджених частинок-ядер, які інжектуються у вакуумну камеру через інжектор; послідовно з'єднані джерело е.р.с. і опір навантаження, які включені паралельно котушкам електромагнітів-дзеркал, згідно з винаходом має послідовне з'єднання джерела е.р.с. із котушками електромагнітів-дзеркал, а опір навантаження - паралельне з'єднання з однією із котушок.

На Фіг.3 схематично зображено термоядерний реактор, який заявляється; Фіг.4-7 ілюструють опис роботи термоядерного реактора. Фіг.4 ілюструє еквівалентну, схему термоядерного реактора; Фіг.5, 6 - схеми експериментальних досліджень електромагнітної моделі термоядерного реактора і результати цих досліджень; Фіг.7 - один із результатів експериментальних досліджень електромагнітної моделі термоядерного реактора. Розглянемо роботу термоядерного реактора.

Під дією е.р.с. 8 ($\bar{\varepsilon}$) у послідовно з'єднаних з нею котушках 2 і 3 із право- і лівогвинтовою намотками течуть струми $\bar{I}_{HP}$ і $\bar{I}_{HL}$ відповідно; при цьому через опір навантаження 7 (R_H) тече різниця названих струмів, тобто ($\bar{I}_{HP} - \bar{I}_{HL}$). У свою чергу, енергія синтезу, яка акумулюється траєкторіями заряджених частинок-ядер (струмами) 4 і 5, генерує через електромагнітну індукцію в котушках 2 і 3 струми $Q\bar{I}_{GP}$ і $Q\bar{I}_{GL}$, різниця яких [$Q\bar{I}_{GP} - Q\bar{I}_{GL}$] також тече через опір навантаження 7 (R_H). Це ілюструється на Фіг.4 і формалізується залежністю

$$\bar{\varepsilon} = (\bar{I}_{HP} - \bar{I}_{HL})R_H - (Q\bar{I}_{GP} - Q\bar{I}_{GL})R_H = R_H[(\bar{I}_{HP} - Q\bar{I}_{GP}) - (\bar{I}_{HL} - Q\bar{I}_{GL})]. \quad (3)$$

Пари струмів $\bar{I}_{HP}$ і $\bar{I}_{HL}$ та $Q\bar{I}_{GP}$ і $Q\bar{I}_{GL}$ рознесені в просторі (як і котушки 2 і 3, по яких вони течуть) і, як наслідок, у часі (відповідно із основами спеціальної теорії відносності Ейнштейна [4]). Тому, різниця рознесених у просторі і часі, неодночасних струмів не може бути рівною нулю (неодночасні струми не додаються), що є суттєвою відмінністю залежностей (2) і (3); остання власне, і виключає умову для існування критичного режиму роботи заявленого термоядерного реактора, який би був на заваді надкритичного режиму - режиму позитивного виходу енергії синтезу.

Таким чином, заявлений термоядерний реактор вільний від основного недоліку відомого.

Враховуючи, що діючого термоядерного реактора не існує, далі описуються деякі результати досліджень моделі термоядерного реактора і розрахунків, які свідчать про промислову придатність винаходу.

Насамперед слід відзначити, що в термоядерному реакторі Фіг.3, як і у відомого Фіг.1, працює просторова форма - форма псевдосфери, на поверхні якої виконуються властивості площини геометрії Лобачевського - геометрії, яка є альтернативною звичній для нас геометрії Евкліда [5].

На основі відомих рівнянь

$$x = a \cos \varphi + a \ln \operatorname{tg} \frac{\varphi}{2},$$

$$y = a \sin \varphi,$$

які описують трактрису - утворюючи псевдосфери [2, стор.822-829], виготовлено шаблон у формі псевдосфери із $a=0,1\text{м}$, обмежену по осі x також на величину $x_1=a=0,1\text{м}$. При допомозі шаблону намотані котушки 2 і 3; вони мають по 375 витків дроту ПЭЛШО-0,23. Виміри по схемі Фіг.5а при $R_n=51\text{ком}$ засвідчили:

а) резонанс на частоті $f_0=317\text{кГц}$ ($\lambda=946\text{м}$), який фіксувався вольтметром V_1 ,

б) стоячу хвилю $\frac{\Delta\lambda}{2}=0,07\text{м}$, яка фіксувалась вольтметром V_2 при переміщенні 3-виткового зонда по осі x в полості моделі (Фіг.5б).

Стояча хвиля $\frac{\Delta\lambda}{2}=0,07\text{м}$ є сповільненою хвилею (квантом) хвилі $\lambda=946\text{м}$ із коефіцієнтом сповільнення (квантування)

$$n = \frac{\lambda}{\Delta\lambda} = \frac{946}{0,14} = 6,8 \cdot 10^3, \quad (4)$$

тобто, із коефіцієнтом сповільнення в тисячі раз більшим, ніж у відомих сповільнюючих системах [6, стор.370-413]. Саме ця стояча хвиля несе в собі функції резонансних електромагнітів-дзеркал, оскільки поле B_x має два максимуми і між ними мінімум, що є необхідним для термоядерного реактора відкритого типу із магнітними дзеркалами (пробками) [7, стор.397]. У свою чергу, для електромагнітних полів хвилі $\Delta\lambda$, траєкторії заряджених частинок-ядер 4 і 5 є двохспіральною сповільнюючою системою із зустрічно намотаними спіралями [6, стор.405], яка також характеризується коефіцієнтом сповільнення (квантування)

$$n^* = \frac{\Delta\lambda^*}{\Delta\lambda}, \quad (5)$$

де $\Delta\lambda^*$ - сповільнена хвиля (квант) хвилі $\Delta\lambda$. При цьому, зважаючи, що елементами сповільнення (квантування) являються не тільки власне траєкторії 4 і 5, а і їх структурні складові - заряджені частинки-ядра із діаметром порядку 10^{-13}м - величина n^* має порядок 10^{10} і більше, в чому переконує приклад із експериментальною моделлю

$$n^* = \frac{0,14}{10^{-13}} = 1,4 \cdot 10^{12}.$$

У підсумку, на основі (4) і (5) маємо залежність

$$\lambda = n\Delta\lambda = n n^* \Delta\lambda^*, \quad (6)$$

яка свідчить про синхронізацію електромагнітних полів хвилі управління λ , і хвилі заряджених частинок-ядер $\Delta\lambda^*$ та акумуляцію енергії синтезу через хвилі $\Delta\lambda^*$ і $\Delta\lambda$, хвилею λ . Крім цього, залежність (6) засвідчує взаємозв'язок "повільно" ($\lambda=cT$) і "швидко" ($\Delta\lambda=c\Delta T$ і $\Delta\lambda^*=c\Delta T^*$) змінних електромагнітних полів, існування яких є теоретичною умовою реалізації електромагнітів-дзеркал для заряджених частинок-ядер [7, стор.393-398].

Залежність (6) підтверджується наступним.

Суттєво, що резонансні електромагнітні дзеркала Фіг. 5б формуються криволінійними еле-

ктромагнітними полями $\vec{B}_n$ і $\vec{B}_l$ котушок 2 і 3, які експериментально зафіксовані магнітним зондом із вольтметром V і ілюструються на Фіг.6а, де показано криволінійний рух магнітного зонда вздовж

утворюючої псевдосфери та поля $\vec{B}_n$ і $\vec{B}_l$ - результат цього криволінійного руху, а на Фіг.6б - паралельні $\vec{B}_{||}$ та перпендикулярні $\vec{B}_{\perp}$ складові

полів $\vec{B}_n$ і $\vec{B}_l$, які фіксуються при прямолінійних переміщеннях магнітного зонда паралельно і перпендикулярно осі котушок 2 і 3. Важливість цього експериментального факту полягає в тому, що інжектування заряджених частинок-ядер у вакуумну камеру 1 через інжектор б може здійснюватись під кутом $\alpha_0=90^\circ$ до поля $\vec{B}_{\perp}$. При цьому, кут дзеркального відбиття φ_0 буде також рівний 90° , оскільки в точці відбиття заряджених частинок-ядер здійснюється перехід із право- на лівовинтову траєкторію (або навпаки), при якому міняється знак кручення траєкторії, що веде до сплюснення траєкторій 4 і 5 в цій точці [2, стор.529-531]. Останнє доведено також для переходу гвинтової лінії (траєкторії) через ребро (головну паралель) псевдосфери [5, стор.58]. В підсумку маємо рівність

$$\sin \alpha_0 = \sin \varphi_0,$$

яка підпорядковує процес руху заряджених частинок-ядер між резонансними електромагнітними дзеркалами відомому основному закону дзеркального відбиття електромагнітних хвиль (світла), а його наслідок - принцип зворотності - гарантує періодичне повернення заряджених частинок-ядер в ту ж точку, з якої вони почали рух (діє дуалізм частинка-хвиля) [3, стор.419-420].

Із електромагнітним полем стоячої хвилі $\frac{\Delta\lambda}{2}$ Фіг.5б корелюють, відповідно із (6), резонансні криві Фіг.7, де крива U_n' визначає зміну напруги на опорі 7 (R_n) при послідовному включенні е.р.с. 8 із котушками 2, 3 (вона згадувалась при коментуванні Фіг.5а) і характеризує термоядерний реактор Фіг.3; а крива U_n'' - при паралельному включенні е.р.с. 8 і опорі 7 із котушками 2, 3 і характеризує відомий термоядерний реактор Фіг.1. Обидві криві зняті при $R_n=51\text{кОм}$; експериментально встановлено, що

$$f_0 = \frac{1}{2\pi\sqrt{2L \cdot 2C}} = \frac{1}{4\pi\sqrt{LC}} \approx 317\text{кГц},$$

де $L=11\text{мГн}$ - індуктивність котушки у формі півпсевдосфери, $C=\frac{a}{2}=5\text{см} \approx 5\text{пф}$ - геометрична ємність котушки у формі півпсевдосфери; при цьому характеристичний (хвильовий) опір резонансного контуру

$$Z_0 = \sqrt{\frac{L}{C}} = \sqrt{\frac{12 \cdot 10^{-3}}{5 \cdot 10^{-12}}} \approx 50\text{кОм}$$

Крива U_H^1 є класичною за формою, а крива U_H^{**} - фактично повторює форму фазової характеристики паралельного контуру [8, стор.529]. Але, згідно класичних положень, при рівності $Z_0 = R_H$, резонансні криві U_H^1 і U_H^{**} повинні виродитись в прямі, оскільки при цій рівності якість навантаження контуру Q_H близька до одиниці ($Q_H \approx 1$). Цього не демонструє Фіг.7, а пов'язана ця розбіжність із тим, що класичні співвідношення величин Z_0 , R_H і Q_H стосуються закритого резонансного контуру [8, стор.510-532], до якого не належить резонансний контур термоядерного реактора Фіг.3 (і Фіг.1). Останній є відкритим резонансним контуром, він взаємодіє із електромагнітним полем довкілля (Землі); це обґрунтовано в [9]. Саме за рахунок енергії зовнішнього поля якість резонансу U_H^1 визначається, згідно Фіг.7, величиною

$$Q_H = \frac{f_0}{2\Delta f} = \frac{317}{45} \approx 7 \text{ (теоретично } Q_H=8\text{)}.$$

За рахунок енергії того ж зовнішнього поля резонансна крива U_H^{**} складається з двох резонансів: послідовного в точці f_1 і паралельного в точці f_2 , різниця між якими $2\Delta f$ дорівнює, згідно Фіг.7, також 45кГц. Враховуючи, що в термоядерному реакторі Фіг.3 крива U_H^1 існує фактично за рахунок струму через опір 7 від дії е.р.с. 8, рівність полос пропускання $2\Delta f = 45\text{кГц}$ кривих U_H^1 і U_H^{**} свідчить про невідворотність передачі потужності від дії е.р.с. 8 на опір навантаження 7 із коефіцієнтом корисної дії (ККД) близьким до одиниці (ККД ≈ 1); причому, із перевищенням одиниці, за рахунок енергії згаданого зовнішнього електромагнітного поля. Це перевищення вже не є новиною як в теорії, так і практиці [10] і підтверджено експериментально на моделі термоядерного реактора Фіг.3. В підсумку цих експериментальних фактів маємо підтвердження залежності (6) в частині рівності

$$\lambda = n\Delta\lambda.$$

Далі. Синтез двох заряджених частинок-ядер будемо розглядати як збудження квазімолекули із цих частинок-ядер, енергія якої при цьому збудженні змінюється на величину ΔW^* . Тоді, згідно відомих залежностей [11], маємо

$$\Delta W^* = \Delta W_{об}^* + \Delta W_{кол}^* + \Delta W_{об-кол}^* + \Delta W_{яд}^*, \quad (7)$$

де $\Delta W_{об}^*$ - зміна енергії обертового руху квазімолекули як цілого, $\Delta W_{кол}^*$ - зміна енергії коливального руху квазімолекули навколо її урівноваженого положення, $\Delta W_{об-кол}^*$ - зміна енергії обертово-коливального руху квазімолекули, $\Delta W_{яд}^*$ - зміна внутрішньої енергії заряджених частинок-ядер квазімолекули. Саме через величини (7) і постійну Планка маємо підтвердження і другої частини залежності (6) -

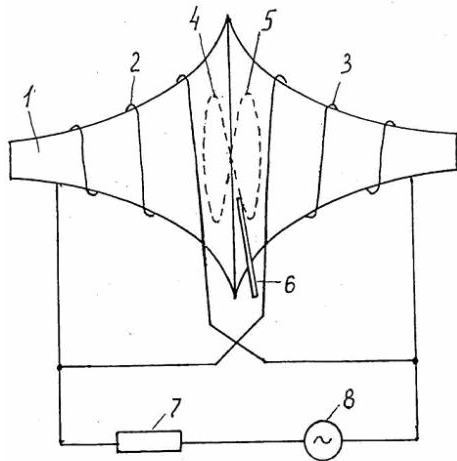
$$\Delta\lambda = n^* \Delta\lambda^*,$$

в якій довжина хвилі $\Delta\lambda^*$, має величину від 10^{-3}м , яка близька до діаметра пучка заряджених частинок-ядер траєкторій 4 і 5 [11, стор.398], до 10^{-13}м , яка близька до діаметра заряджених частинок-ядер - складових пучка тих же траєкторій 4 і 5.

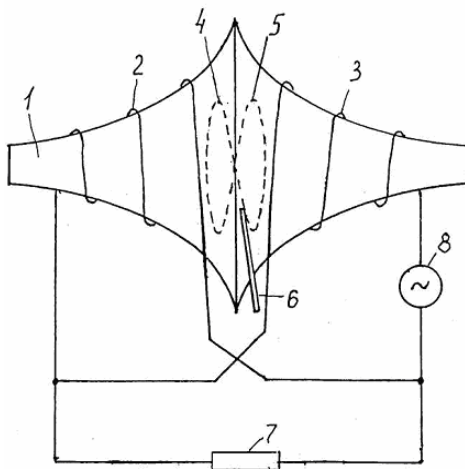
Таким чином, описані деякі результати досліджень, які базуються на експериментальній електромагнітній моделі термоядерного реактора, додатково свідчать про працездатність та промислову придатність заявленого винаходу.

Література

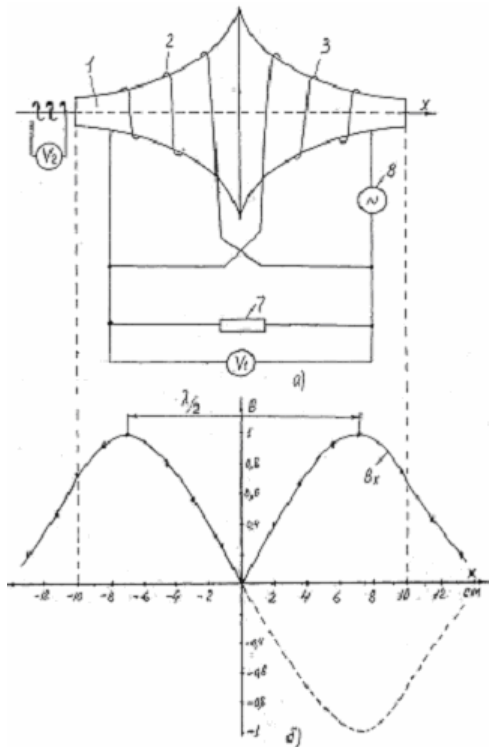
1. Крюк В.Г. "Термоядерный реактор". Патент UA №76788, Бюл. №9, 2006.
2. Выгодский М.Я. "Справочник по высшей математике" - М.: "Наука", 1963г.
3. Кузьмичев В.Е. "Законы и формулы физики", Киев "Наукова думка", 1989г.
4. Жуков А.Н. "Введение в теорию относительности". - М.: Госиздат, 1961.
5. Кадомцев СБ. "Геометрия Лобачевского и физика". - М.: "Знание", 1984.
6. Лебедев И.В. "Техника и приборы СВЧ", том I, - М.: "Высшая школа", 1970г.
7. Сивухин Д.В. "Общий курс физики", том II, - М.: "Наука", 1977г.
8. Кугушев А.М., Голубева Н.С. "Основы радиоэлектроники". - М.: "Энергия", 1969.
9. Крюк В.Г. "Электродинамичний космічний двигун-апарат". Патент UA №76876, Бюл. №9, 2006.
10. Федоткин И.М., Боровский В.В. "Избыточная энергия и физический вакуум". Винница, "Пресс-Реал", 2004.
11. Яворский Б.М., Детлаф А.А. "Справочник по физике" - М.: "Наука", 1980.

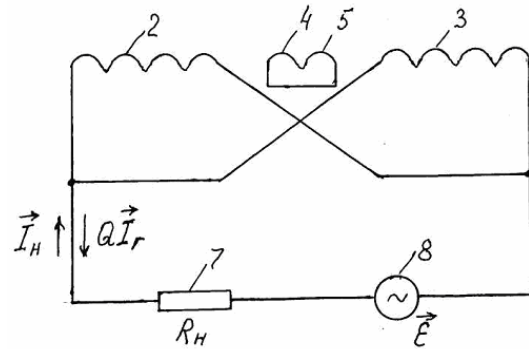
Фиг. 1

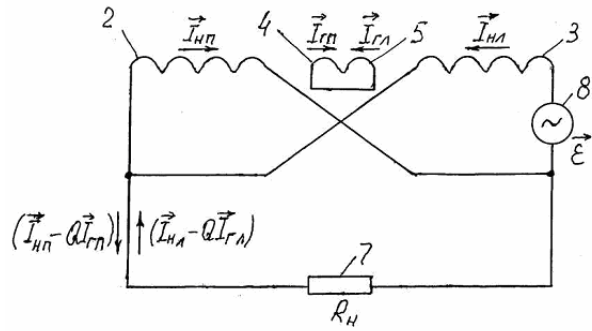
Фиг. 3

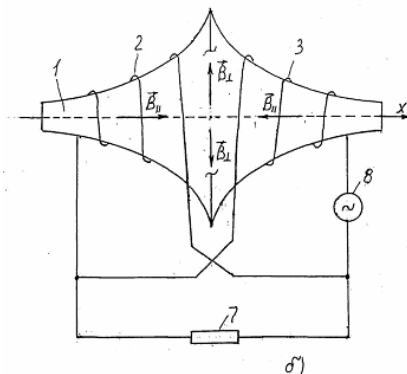
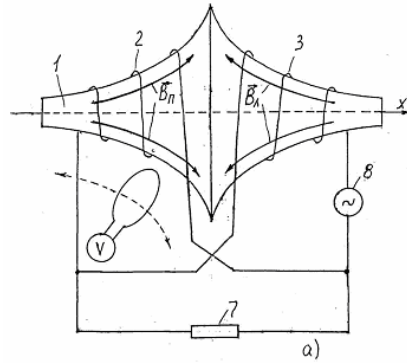
Фиг. 5

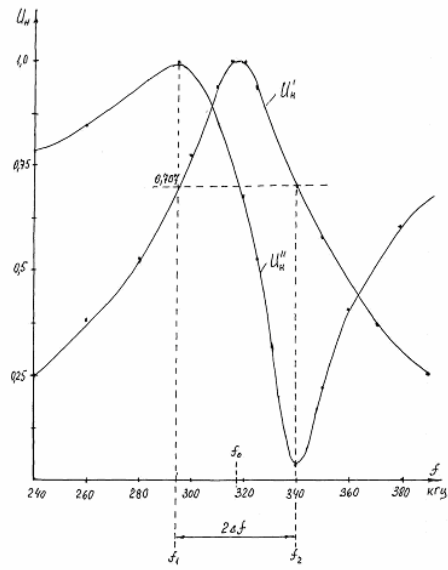
Фиг. 2

Фиг. 4

Фиг. 6

Фиг. 7